

Tekstboks 14.3 Det politiske system i USA

USA er en forbundsstat ligesom Tyskland (se figur 14.2). Der er 50 delstater, og disse har et udstrakt selvstyre. Den amerikanske forfatning har netop til formål at indskrænke centralregeringens magt. Forbundsstaten har ansvaret for udenrigspolitikken, mens delstaterne har ansvar for indenrigspolitikken i den enkelte stat. USA har det, man kalder for et præsidentielt system.

Den lovgivende magt ligger hos Kongressen, der er opdelt i to kamre: Senatet og Repræsentanternes Hus. Der kan fremsættes lovforslag i begge kamre. Dog skal forslag, der vedrører forbundsstatens indkomster, først fremsættes i Repræsentanternes Hus. En lov kan først træde i kraft, når den er vedtaget af begge kamre. En vedtagelse kan blokeres af præsidenten, hvis vedkommende nedlægger veto. Et veto kan dog tilsidesættes af et flertal på tredjedele i begge kamre. Alle medlemmer af Kongressen kan, modsat præsidenten, genvælges et ubegrænset antal gange.

Den dømmende magt har domstolene, som er delt mellem føderale domstole, som gælder for hele landet (Federal Law), og domstole, der arbejder med retsregler, der kun gælder i de enkelte delstater (State Law). Hvis højesteret erklærer en lov for forfatningsstridig, er loven ugyldig. Højesteretsdommere sidder på livstid, og når en dommer dør eller selv vælger at træde tilbage, er det præsidenten, der udpeger en ny. Dette giver en enorm magt ud i fremtiden for den præsident, der udpeger dommerne.

Den udøvende magt har præsidenten, der er valgt indirekte af en valgforsamling sammensat af delegerede valgt ved flertalsvalg i de 50 delstater. Hver delstat har det antal valgmænd, som de har medlemmer af Repræsentanternes Hus og Senatet. Valgperioden er fire år, og siden 1951 har en præsident kun kunnet genvælges én

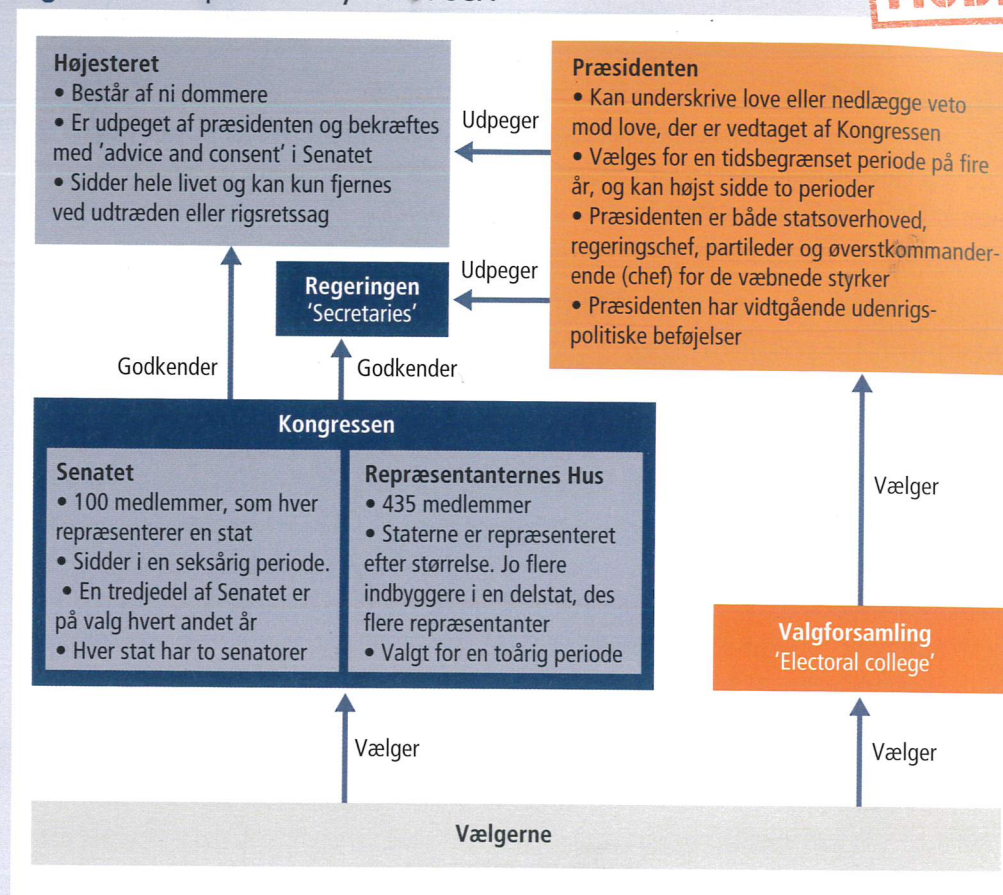
gang. Det vil sige, at han kun kan sidde i to fire-årige perioder. Præsidenten udpeger regeringen og vicepræsidenten, men disse skal også godkendes af Kongressen. Kongressen kan ikke afsætte præsidenten og hans regering, men har mulighed for at stille præsidenten for en rigsret, ligesom den kan afvise udpegnings af ministre (kaldet Secretaries).

Som det fremgår af figur 14.5 nedenfor, er der præsidentvalg og valg til Kongressen hvert fjerde år. Derudover er der også i det amerikanske system det, der kaldes for et 'mid-term election' – et midtvejsvalg. Det vil sige et valg midt i perioden. Så hvert andet år er en tredjedel af medlemmerne i Senatet og alle medlemmer af Repræsentanternes Hus på valg. Det betyder, at en præsident kan begynde med at have en kongres, hvor der er et flertal fra vedkommendes eget parti, for efter to år og et midtvejsvalg at få en kongres, hvor flertallet er fra oppositionspartiet – eller omvendt naturligvis.

USA's politiske system er reelt et topartisystem. Kun to partier har haft præsidentkandidater med en reel chance for at vinde et præsidentvalg. Gennem 1950'erne og 1960'erne mente mange, at der ikke var den store forskel på de to partier Demokraterne og Republikanerne. I dag er forskellene dog mere markante. Emner som skat, offentlig sundhedsforsikring, abort og udenrigspolitik er vigtige og skarpe skillelinjer de to partier imellem. Det kan være svært at sætte en ideologi på de to partier. Generelt kan man sige, at Republikanerne er en bred sammenblanding af økonomisk konservative og værdikonservative. Fælles for Republikanerne er ønsket om skattelettelse og mindre statslig indblanding i økonomiske anliggender samt mindre føderal indblanding i delstaternes anliggender.

Figur 14.5 Det politiske system i USA

MODEL

Det Demokratiske Parti bliver oftest omtalt som liberalt. Det snyder lidt, fordi det ikke er klassisk liberalisme, man tænker på, men nærmere socialliberalisme. Dette ses også på nogle af partiets mærkesager, idet man mener, at regeringen skal forsøge at forhindre fattigdom og social uretfærdighed. Det betyder også, at demokraterne fremstår mere tolerante, for eksempel med hensyn til homoseksuelle, abort og indvandring. Selv om det måske betyder, at det

offentlige bliver nødt til at spille en større rolle i samfundet og etablere et progressivt skattesystem for at sikre finansieringen. Som sagt er både Republikanerne og Demokraterne meget brede partier, og derfor kan et medlem sagtens være uenigt med partiet i et eller flere af partiets "officielle" standpunkter. Men grundlæggende er begge partier for en markedsøkonomi, og for at staten skal spille en langt mindre rolle, end vi ser det i for eksempel Danmark.